

С.Б.Фурдуй,

викладач кафедри загальної та соціальної педагогіки

E-mail автора: furduy_70@mail.ru

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, м. Ізмаїль

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Незважаючи на істотні зміни, обумовлені реформою утворення, у цілому система підготовки педагогічних кадрів у вищих професійних навчальних закладах зберігає свою традиційну структуру, у якій велике значення надається організації педагогічної практики студентів. У кожному педагогічному вузі налагоджені механізми взаємодії з освітніми установами і їхніми працівниками по проведенню практики, визначені її зміст і форми, установлені звітність і контроль. І хоча за останні роки з'явилися нові педагогічні спеціальності, організація навчального процесу в рамках їхнього нового змісту, включаючи й практичну підготовку, у цілому здійснюється на основі традиційними, відпрацьованими десятиліттями підходів. Виключення становить, мабуть, тільки соціальна педагогіка, що займає особливе місце серед всіх інших педагогічних спеціальностей. Практика - одна з найважливіших складових професійної підготовки будь-якого фахівця. Вона дозволяє студентові практично спробувати свої сили в обраній професії, навчитися застосовувати в професійній діяльності знання, отримані на навчальних заняттях. Особливо це важливо при оволодінні професіями сфери "людина-людина". Діяльність соціального педагога по своєму змісті настільки значно відрізняється від діяльності учителя-предметника, що вимагає зовсім інших підходів і до організації навчання, і до організації навчальної практики. У чому ж полягає ця відмінність? Відомо, що якщо студент учить на фізикоматиматичному факультеті, то він буде викладати фізику та математику, на факультеті іноземних мов - буде вчителем німецької або англійської мови, на історичному факультеті - учителем історії й т.д. Він може після закінчення вузу працювати в державній освітній установі, але в кожному разі - якщо він буде працювати за вибраною спеціальністю - він буде вчити дітей своєму предмету. Тому випускник педагогічного вузу повинен, насамперед, добре знати свій предмет і вміти передати ці знання іншим. Саме на це націлено й теоретичне навчання, і педагогічна практика студента. Соціальний педагог буде допомагати дітям жити. І здебільшого це будуть діти, що багато випробували й пережили, з

пораненими душами, самотні, що недоодержали любові, радості, тепла, що іноді вже озлобилися й втратили надію. А соціальний педагог повинен навчити їх радуватися й любити, вірити в себе, допомогти їм знайти своє місце в житті й реалізувати всі свої людські можливості й здатності. І всьому цьому треба спочатку навчити самого майбутнього соціального педагога протягом п'яти років його перебування у вузі. Хіба це не складне завдання? Надзвичайно складне! І як показує знайомство з організацією навчання за фахом "соціальна педагогіка" у різних вузах, далеко не всі вони ставлять перед собою це завдання в повному обсязі. У багатьох вузах ідуть найбільш легким шляхом, вибираючи одне або кілька напрямків соціально-педагогічної діяльності, близьких до традиційного в педагогічній роботі (наприклад, організацію дозвіллевій діяльності дітей). Для працівників вузу це надзвичайно полегшує організацію процесу навчання. Але при цьому не вирішується така найгостріша проблема, як створення ефективної системи соціальної допомоги й підтримки дитинства, охорони й захисту прав дітей. Така система вимагає великої кількості фахівців-професіоналів, що вміють не тільки організувати дозвілля дітей, але й надати кваліфіковану соціально-педагогічну допомогу тим з них, хто виявився у важкій життєвій ситуації: став сиротою при живих батьках-алкоголіках або народився інвалідом, не може налагодити стосунки з батьками або однолітками, пережив психологічний стрес або випробував насильство й т.ін. Звичайно, готувати таких фахівців набагато трудніше. Але можна. Затверджувати це нам дозволяє власний досвід організації підготовки соціальних педагогів в інших вузах. Аналіз показує, що в підготовці соціальних педагогів провідна роль належить практиці. Саме вона є системоутворюючим елементом процесу навчання за фахом "соціальна педагогіка". Це висуває особливі вимоги до організації навчальної практики студентів особливо обдарованих студентів, яким потрібно диференційоване навчання та індивідуальні завдання у соціально-педагогічній діяльності на практиці. Ситуація, що переживає українське суспільство - глибока економічна, соціальна, культурна й моральна криза, - ставить перед системою вищого професійного утворення завдання підготовки фахівця не тільки професійно компетентного й конкурентоспроможного, але й гуманістично-орієнтованого. Це завдання може бути вирішене тільки в рамках нової гуманістичної парадигми вищого утворення. Основні методологічні положення цієї парадигми, розроблені вченими Міжнародної академії наук вищої школи, зводяться до наступного: - головне завдання людини - цілеспрямована зміна миру; - головне завдання підготовки фахівця - оснащення методологією творчого перетворення миру; - наукова основа цієї діяльності

- теорія перетворюючої практики, що опирається на науки про людину й суспільство (психологію, педагогіку, соціологію), соціальне проектування, менеджмент; - у виборі рішень, прийнятих у професійній діяльності, фахівець повинен опиратися на моральні загальнолюдські норми. Виходячи із цих положень, гуманізувати професійну діяльність майбутнього фахівця - це значить, по-перше, поставити в його підготовці акцент, насамперед на науках про людину й суспільство, а по-друге, включити в неї завдання формування не тільки професійних умінь, але й духовного миру майбутнього професіонала, певних моральних якостей, таких, як гуманність, громадянська відповідальність, творче відношення до своєї справи, оптимізм.

Методологічною основою проектування практики як системного об'єкта служить особистісно-діяльнісний підхід до процесу професійного становлення фахівця соціальної сфери, особливо обдарованого, творчого фахівця. Саме включення обдарованого студента в різні види діяльності, що має чітко сформульовані завдання, і його активна позиція сприяють успішному становленню майбутнього фахівця. У результаті, проведеного теоретичного аналізу нашої проблеми дослідження, ми проаналізували основні детермінанти розвитку процесу соціального виховання обдарованих студентів, які внесли значний вклад у наше дослідження завдяки тому, що змогли охарактеризувати цільову якість обдарованої студентської молоді за різними типами та видами й сфер розвитку обдарованості, а також проаналізувати в деталях основні соціальні передумови, які можуть сприяти, а можуть гальмувати процес при певних соціальних умовах розвитку обдарованого студента у практичній діяльності. Практика передбачає розвиток у випускників науково-дослідницьких навичок, умінь відобразити і закріпити результати практичної діяльності в дипломній роботі. У ході практики студенти повинні оволодіти наступними вміннями: спостерігати; аналізувати і планувати роботу; організовувати соціально-педагогічну взаємодію з клієнтом для виконання поставлених завдань; вивчати особистість, колектив і середовища, в якому вони співіснують; застосовувати різні види, форми і методи роботи з клієнтом; професійно реагувати на зміну обставин, самостійно приймати рішення і нести за них відповідальність. Отже, ціль соціально-педагогічної практики можна сформулювати як формування професійних умінь і особистісних якостей фахівця гуманістичної спрямованості й на їхній основі оволодіння видами професійної діяльності на рівні, що відповідає кваліфікації "фахівець".